

FACULTAT DE CIÈNCIES POLÍTiques I DE SOCIOLOGIA

LLICENCIATURA: SOCIOLOGIA

ASSIGNATURA: 25219 ANTROPOLOGIA SOCIAL (8 crèdits)

DURADA: Primer semestre

CURS: Tercer (Troncal) Segon cicle

CURS ACADÈMIC: 2008/2009

Professor/a: Alexandre Coello de la Rosa

Grups 1/51.

Horari de classe: Dimarts i dijous.

Horari i lloc d'atenció als alumnes: B9-143, Departament d'Antropologia Social i Cultural.

Dimarts i dijous, de 9:00-11:00.

E-mail: Alexandre.Coello@uab.cat

Telèfon Departament d'Antropologia: (UAB): 93 581 12 39.

PROGRAMA

En primer lloc es donarà una visió panoràmica de la història de la disciplina i de les qüestions més significatives que s'han investigat en cada àmbit de la vida social, presentant alguns casos etnogràfics específics que no han estat tractats per d'altres disciplines de les ciències socials, com podrien ser l'estudi del parentiu, sistemes de creences, estratègies de subsistència i formes d'organització política de les anomenades societats no-estatals. Aquesta és una de les aportacions que ha fet l'antropologia a l'estudi de les cultures humanes, que ens ajudarà a entendre i apropar-nos a realitats culturals poc conegudes, que podem considerar allunyades i, a vegades, sorprenentment molt properes. En segon lloc, es pretén oferir eines teòrico-pràctiques que ens permetin la reflexió i els respecte envers la diferència i la diversitat cultural. Finalment, el curs es complementarà amb debats participatius i el visionat de pel·lícules i vídeos etnogràfics (Tutories Integrades).

1. Introducció a l'antropologia cultural.

Objecte de l'antropologia: l'antropologia cultural com a explicació de problemes plantejats sobre la cultura humana. Concepte de cultura. Relativisme cultural i etnocentrisme. Interpretació i ciència. El discurs sobre l'anti-alteritat (racisme, xenofòbia, exclusió, marginació i desigualtat social) i la identitat ètnica. La tradició recreada: entre l'aculturació i la reformulació. Metodologia i tècniques d'investigació. El treball de camp i l'observació participant. Etnografia i comparació intercultural. Relacions observador-observat. Les nocions d'"èmic" i "ètic". Tradició oral. Històries de vida.

RADCLIFFE-BROWN, A.R. (1950). "Antropología social", pp. 47-53 (DOSSIER LECTURES).

KOTTAK, C. P. (2003). Caps. 1, 2 y 3. pp.1-59.

SAN ROMÁN, TERESA (1996). "Retomando marginación y racismo: hipótesis sobre el discurso y su génesis", a *Los muros de la separación*, Madrid/Bellaterra: Tecnos/Servei de Publicacions UAB, pp. 232-242. (DOSSIER LECTURES).

LÉVI-STRAUSS, C. (1996). "Raza e historia", en *Antropologia estructural*. Tomo II. México: Siglo XXI, 1973, pp. 304-339. (DOSSIER LECTURES).

2. Aparició i desenvolupament de l'antropologia a partir d'un enfocament històric

El desenvolupament de l'antropologia. Interpretacions internalistes i externalistes. La ciència com a producte social. Camps d'estudi i corrents teòrics de l'antropologia social i cultural. Els precursors de l'etnologia (viatgers, comerciants, conqueridors). Etnocentrisme i exotisme. La conquesta d'Amèrica i el primer exercici etnogràfic. Evolucionisme unilineal, particularisme històric, funcionalisme, estructural-funcionalisme, estructuralisme. Materialisme cultural, materialisme històric i ecologia cultural.

COELLO DE LA ROSA, Alexandre. (2000). "Rethinking the New World's Nature: Wonder and Exoticism in Gonzalo Fernández de Oviedo y Valdés". *Lucero*. Department of Spanish and Portuguese. University of Berkeley, pp. 28-36 (DOSSIER LECTURES).

RUBIÉS, Joan-Pau (1993). "New Worlds and Renaissance Ethnology". *History and Anthropology*. Vol. 6, nº 2-3, pp. 157-197 (DOSSIER LECTURES).

EMBER, C. R. & EMBER, M.: (1997). *Antropología cultural*, Madrid: Prentice Hall, pp. 37-54.

3. Sistemes de creences. Simbologia, ritual i visió del món.

Varietats d'experiències religioses. Visió del món *versus* ciència. Els mites, les llegendes i els contes. Cultes i especialistes religiosos. Representacions del món i de la persona. El ritual i les representacions simbòliques. El ritus de "pas".

KOTTACK, C. P. (2003). Cap. 9, pp. 179-195.

GLUCKMAN, M.; DOUGLAS, M. & HORTON, R. (1988 [1977]). "La lógica de la ciencia y de la brujería africanas" a *Ciencia y Brujería*, Barcelona: Anagrama, pp. 7-30. (DOSSIER LECTURES).

TURNER, V. (1990 [1967]). *La selva de los símbolos*. Madrid: Siglo XXI, [1967] 1990, pp. 1-21.

4. L'estudi del parentiu.

Organització de la reproducció i control de la sexualitat. Grups de parentiu i unitat domèstica. Descendència i filiació. Incest i exogàmia. El matrimoni. Preu de la núvia i l'aliança matrimonial. Formes de residència post-nupcial. El paper reproductiu. Concepcions embriològiques i concepte de persona.

BESTARD, Joan. (1998). *Parentesco y modernidad*. Barcelona: Paidós.

GONZÁLEZ ECHEVARRÍA, Aurora. (1994). *Teorías del parentesco. Nuevas aproximaciones*. Madrid: Eudema.

GONZALEZ ECHEVARRIA, A.; SAN ROMAN, T.; GRAU REBOLLO, J. (2003). *Las relaciones de parentesco*. Bellaterra: Publicacions d'Antropologia Social, P. 7-22 (DOSSIER LECTURES).

LEVI-STRAUSS, C; SPIRO, M & GOUGH, K. (1974). *Polémica sobre el origen y la universalidad de la familia*. Barcelona: Editorial Anagrama, pp. 7-50 (DOSSIER LECTURES).

KOTTAK., C. P. (2003). Cap. 6, pp. 103-127.

5. Estratègies de subsistència. Economia en les societats no estatals. El modern sistema mundial.

Antropologia econòmica. Definició. Les tipologies de classificació de les societats a partir de la seva estructura econòmica: caçadors-recol·lectors; nomadisme pastoral; agricultura i mode de producció domèstic. Organització del consum a petita escala. La producció domèstica i grups de parentiu. El sistema distributiu: reciprocitat i redistribució. Intercanvi i mercats.

DOUGLAS, Mary, "Los lele: resistencia al cambio", en GODELIER, Maurice (ed.) (1979). *económica. Estudios etnográficos*. Barcelona: Anagrama, pp. 165-187.

MARTÍNEZ VEIGA, Ubaldo. (1989). *Antropología económica. Conceptos, teorías, debates*. Cerdanyola: Icària.

MALINOWSKI, Bronislaw (1922). *Els argonautes del Pacífic Occidental* (Cap. I). Barcelona: Edicions 62, pp. 51-78 (DOSSIER LECTURES).

SAHLINS, MARSHALL *Economía de la Edad de Piedra*. Madrid: Edit. Akal, 1983 (especialmente, capítulo nº 1, "La sociedad opulenta primitiva", pp. 13-54). (DOSSIER LECTURES).

KOTTAK, C. P. (2003). Cap 5 (pp. 81-101), Cap. 8 (pp. 157-177) y Cap. 11 (pp. 214-225).

MOLINA, José Luís & VALENZUELA, Hugo. *Invitación a la antropología económica*. Barcelona: Editorial Bellaterra, 2007.

6. L'organització política, les estructura del poder i l'autoritat. Colonialisme i desenvolupament.

Antropologia política. Definició. Corrents i tendències. Tipus d'organització política: societats de bandes; societats tribals i societats estratificades. Autoritat i poder. Jerarquització i estratificació social. Categories d'edat, societats secretes i iniciàtiques. El control dels ancians. Noves formes de lluita contra la desigualtat social. Teories sobre l'origen de l'Estat. Castes, classes socials. Minories i majories. Desenvolupament, subdesenvolupament i pràctiques migratòries.

BOHANNAN, Paul. "Acontecimientos extra-procesuales en las instituciones políticas tiv", en J. R. LLOBERA (eds.), (1979), *Antropología política*. Barcelona: Editorial Anagrama, pp. 199-213.

MAQUET, J. "El problema de la dominación tutsi", en J.R. LLOBERA, (1979), *Antropología política* (eds.). Barcelona: Editorial Anagrama, pp. 317-321 (DOSSIER LECTURES).

FRIED, M. H. (1985). "Sobre la evolución de la estratificación social y del Estado", en J. R. LLOBERA, (eds.), (1979), *Antropología política*. Barcelona: Editorial Anagrama, pp. 133-151. (DOSSIER LECTURES).

FORTES, M. i PRITCHARD, E.E. (1979). "Sistemas políticos africanos", a J.R. LLOBERA (ed.), (1979). *Antropología política*. Barcelona: Edit. Anagrama, pp. 85-105.

KOTTAK, C.P. (2003). Cap. 7 (pp. 129-153) i Cap. 12 (pp. 227-239).

7. L'antropologia, avui

La identitat de l'antropologia. Redefinició del seu objecte. L'antropologia urbana i l'estudi de les societats complexes. Marginació social i pobresa. Conflictes interètnics. Reivindicacions igualitàries dels sexes. Multiculturalitat, globalització, intervenció social i les propostes de l'antropologia aplicada.

BALANDIER, G. (1988). *Modernidad y poder. El desvío antropológico*. Madrid: Edit. Júcar.

HOBBSBAWN, E. & T. RANGER. (1988). *L'invent de la tradició*. Vic: Eumo Editorial.

KAPLAN, Adriana (2002): "Mutilaciones genitales femeninas: entre los derechos humanos y el derecho a la identidad étnica y de género". pp. 196-216.

<http://www.xtec.cat/crp-pladelestany/formacio/mgf/Kaplan1.pdf>
KOTTACK, C.P. (2003). Cap. 13 (pp. 243-255) i Cap. 14 (pp. 257-270).
LEIRIS, M. [1983] 1988. *L'etnòleg davant el colonialisme*. Barcelona: Icària.

AVALUACIÓ

Es valorarà especialment l'assistència a classe (80% mínim) i la col·laboració per a construir un debat plural, seré i respectuós sobre els temes proposats. L'avaluació es farà a través de:

- a) Un treball sobre la monografia, *Sóc fill dels Evuzok. La vida d'un antropòleg al Camerún*, d'en Lluís Mallart i Guimerà (Barcelona: Edicions La Campana, 2007). El treball girarà al voltant d'una pregunta sobre el llibre que farà circular a mitjans de curs. El treball tindrà una extensió màxima de 10 planes, a Times New Roman, font 11, doble espai, i notes a peu de plana, font 10. La bibliografia, al final.
IMPORTANT: EL TREBALL S'ENTREGARÀ A PRINCIPIS DE GENER, TORNANT DE LES VACANCES DE NADAL. **40% NOTA.**
- b) Examen sobre les explicacions donades a classe, dossier lectures, pel·lícules i documentals etnogràfics visionats a classe. **40% NOTA.**
- c) Fitxes dels reportatges visionats a classe + presentació en grup: **20% NOTA.**

FITXA DEL TREBALL I PRESENTACIÓ COL·LECTIVA (FILMOGRAFIA):

Fitxa tècnica nº:

1. En quin gènere o estil classificaries aquest visionat? Per què?
2. Resumeix *breument* el seu contingut.
3. Assenyala quins són els temes que hi apareixen, *distingint* entre temes principals o dominants i temes secundaris.
4. D'on et sembla que has tret la informació (de les imatges, el so, la narració...)?
5. Creus que el tarannà d'aquest producte és expositiu o es detecta alguna mena d'implicació de l'autor? Justifica la teva resposta.
6. Creus que són explícits els objectius de l'autor? Quins són? Creus que els aconsegueix? Per què?
7. Què en destacaries com a més positiu? Per què?
8. Què en destacaries com a més negatiu? Per què?
9. Quina utilitat creus que pot tenir aquest producte audiovisual?
 - a) En el teu cas particular:
 - b) En el conjunt del temari de l'assignatura:
 - c) Fora de l'àmbit docent (entre "el públic" en general):
10. Valoració general.

Alerta. Es tracta d'una fitxa tipus qüestionari. NO d'un treball extens de cada visionat. Omplir la fitxa no us hauria d'ocupar més de 2-3 pàgines.

BIBLIOGRAFIA COMPLEMENTÀRIA

- AGUIRRE, A.(ed.), *Diccionario temático de Antropología*, Barcelona: Editorial Boixareu Universitaria, 1982.
- BALANDIER, G. *Antropología política*. Barcelona: Edicions Península, 1976.
- BARTH, F. (ed.), *Los grupos étnicos y sus fronteras*, Mèxic: F.C.E., 1969.
- COELLO DE LA ROSA, Alexandre, *En compañía de ángeles. Vida del extático y fervoroso padre Juan de Alloza (1597-1666)*, SJ, Barcelona: Edicions Bellaterra, 2007.
- DELGADO, M.: *Diversitat i integració*, Barcelona: Empúries, 1998.
- Diccionari d'Antropologia*, Barcelona: Fundació Barcelona Termcat, 1993.
- ELIADE, M. *Lo sagrado y lo profano*. Barcelona: Editorial Labor, [1957] 1988.
- EVANS-PRITCHARD, E.E., *Brujería, magia y oráculos entre los azande*. Barcelona: Editorial Anagrama, [1937] 1976.
- GEERTZ, Clifford, *La interpretación de las culturas*, Barcelona: Gedisa, [1973], 1987. Especialmente primera parte, "Descripción densa: hacia una teoría interpretativa de la cultura".
- GELLNER, E., *Cultura, identidad y política*, Barcelona: Gedisa, 1989 (1987).
- GLADHILL, J. *El poder y sus disfraces. Perspectivas antropológicas de la política*. Barcelona: Edicions Bellaterra, [1999] 2000.
- GODELIER, M. (ed.). *Antropología y economía*, Barcelona: Editorial Anagrama, [1974] 1976.
- HARRIS, M.: *El desarrollo de la teoría antropológica*, Madrid: Siglo XXI, 1983.
- LÉVI-STRAUSS, C. *Raça i historia*, Barcelona: Edicions 62, [1952] 1969.
- LEWELLEN, T. C.: *Introducción a la antropología política*, Bellaterra: Barcelona, 1985.
- LLOBERA, J.R., *La identidad de la antropología*, Barcelona: Anagrama, (1990) 1999.
- LOWIE, RH. *Religiones primitivas*. Madrid: Alianza Editorial, 1983 [1952].
- MALLART, LL. (comp.), *Ser hombre, ser alguien. Ritos e iniciaciones en el sur del Camerún*. Bellaterra: Publicacions d'Antropologia Cultural, Universitat Autònoma de Barcelona, 1993.
- LLOBERA, J.R. (ed.), *Antropología económica. Estudios etnográficos*. Barcelona: Editorial Anagrama, 1979.
- MEILLASSOUX, C. *Mujeres, graneros y capitales. Economía doméstica y capitalismo*. Madrid: Siglo XXI, [1975] 1987.
- RADCLIFFE-BROWN, A.R. & FORDE, D. *Sistemas africanos de parentesco y matrimonio*. Barcelona: Editorial Anagrama, 1982.
- STOLCKE, Verena & Coello de la Rosa, Alexandre (eds.), *Identidades Ambivalentes en América Latina (s. XVI-XXI)*, Barcelona: Edicions Bellaterra, 2008.
- TODOROV, T., *Cruce de culturas y mestizaje cultural*, Gijón: Júcar Universidad, 1988.

FILMOGRAFIA PREVISTA: (AQUESTA LLISTA ÉS ORIENTATIVA I POT EXPERIMENTAR MODIFICACIONS):

1). L'Enfant Sauvage

Dir.: François Truffaut
1969, França, color, 1 h. 20 min.

2). Pocahontas

Walt Disney Productions
1995, EUA, color, 77 m.

3). Bruixeria entre els azande

Ant.: John Ryle
Dir.: André Singer
1981, Dissapearing World, color, 55 min.

4). Dones Massai

Ant.: Melissa Llewelyn-Davies
Dir.: Chris Curling
1984, Dissapearing World, color, 60 min.

5). Els últims cuiva

Ant.: Bernard Arcand
Dir.: Brian Moser
1971, Dissapearing World, color, 1 h. 06 min.

6). Els kayapo

Ant.: Terry Turner.
Dir.: M. Becham.
1986, Brasil, 50 m.

7). La espalda del mundo

Dir.: Javier Corcuera.
2000, Espanya.

8). Iniciació sense mutilació

Dir.: Adriana Kaplan
Oviedo TV
2005, Espanya.